

Výzvy nepředmětné

Když mluvím o „nepředmětných výzvách“, mám na mysli to, co je společné pro „vitálnost“ i pro „morální život“, jak o tom píše Rádl v Útěše. Na lidské úrovni je tomu vskutku tak, jak Rádl říká, totiž že morální zákony (jmenuje lásku, důvěru, spravedlnost, čest – viz: 0613, str. 11) „procházejí sice naší soudností, ale jsou mimo nás nebo nad námi jako příkázání“, a dodává: „kdo nepochopí, že mravní zákon není v nás, nýbrž je pro nás, pro toho morální svět je uzamčen sedmery zámky“. To je přesně to, co mám na mysli já, když kritizuji onu po staletí a vlastně tisíciletí trvající tendenci všechno, co míníme, „zpredmětňovat“, a to buď tak, že to „předmětné“ je zcela mimo nás, „před“ námi jako „předmět“, jako „věc“ (res, odtud realita, pokud možno „objektivní realita“), anebo tak, že to je – rovněž „před“ námi, takže to pozorujeme jako vnější pozorovatelé – něco subjektivního, co však ihned zase zpředmětňujeme jako jakýsi „duševní jev“, tedy znovu jako něco „objektivně subjektivního“. – Pochopitelně platí, že třeba spravedlnost nebo láska nebo pravda „procházejí“ naším vědomím, a navíc naší „soudností“, tj. musíme je pochopit, nějak jim rozumět, a to můžeme jen svou vlastní myslí, svým rozumem, svým usuzováním. Ale to, že se musíme snažit o tom uvažovat a posuzovat to „na své vlastní vědomí a svědomí“, vůbec neznamená, že to naše vědomí a svědomí je posledním rozhodčím, že je tím nejvyšším arbiterem, takže cokoli takto posoudíme a pochopíme, zůstává plně v mezích naší subjektivity. Z toho ovšem zřetelně vyplývá, že Rádlovým úmyslem vůbec není to, z čeho ho již před mnoha lety podezíral František Krejčí (ve Filosofii přítomnosti), totiž že Rádl je ovlivněn ruskými mysliteli a že je vlastně intuitivista a ergo iracionalista. V takovém případě by totiž žádné náležité zdůvodňování ani soudné usuzování nebylo možné, nemohlo by nikoho přesvědčovat, ale jenom pře-mlouvát, „ukecávat“, tj. „působit na jeho subjektivitu“, ale nemohlo by se dostat k „věci samé“, totiž k té, která „není vůbec žádnou věcí“, tj. není žádnou „věcnou skutečností“ (res), žádným před-mětem (objektem). – Zbývá jen dodat, že si mnoho nepomůžeme, když místo „před“ řekneme „nad“; to „pro nás“ je jistě vhodnější než „nad námi“.

(Písek, 080809-1.)